

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

Sermo X. Clauī Architecti Christiani

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

S E R M O X.

CLAVI

Architecti Christiani.

ARTICULUS I.

*Tempus adificandi peculiare in Ecclesia Christi, est à Domini-
nica Septuagesima, ad Dominicam Paschatis
protensum.*

ODIERNA Dominica, qua huc convenimus, Auditores dilecti dicitur *Septuagesima*, aut in *Septuagesimâ*, Ecclesiastica loquendi formula. Sic autem denominatur, vel à numero dierum Septuaginta, qui ab hac Dominica, usque ad dies temporis paschalis fluunt; vel ab hebdomadibus septem quæ numerantur usque ad Paschâ. Nec dispari modo, quæ proximè sequitur Dominica, appellatur *Sexagesima*, quæ deinde *Quinquagesima*, denique *Quadragesima*. Incipit autem ab hac Dominica tempus, melius quàm ante hac vivendi, seu ædificandi: tempus pœnitentiæ ac luctus, tempus exercendarum virtutum variarum, tempus vacandi gnaviter diversis pietatis officiis, tempus non solum adimplendi mandata Divina, verùm superaddendi opera aliqua, quæ quoniam non sunt præcepta, vocantur *Opera supererogationis*, alludendo ad illud boni Samaritani: *Quodcumque supererogaveris, ego cum rediero, red-*

Pp 3

dona

dam tibi. Lucæ x. 35. Denique est tempus Artium ac Disciplinarum, quæ ad actionem referuntur, & à Philosophis denominantur Practicæ, inter quas primatum obtinet

ARS ÆDIFICATORIA, seu Architectonica Christiana, quæ facit bonos Operarios, de quibus est sermo in hodierno Evangelio. In quo alia quidem metaphora, sed eodem ducente, describuntur Cultores Vineæ, qui sunt iidem, quos nos appellamus Ædificatores Ecclesiæ, Apostolicique Viri, & quilibet fidelis Christianus, qui in se primo, tum in proximis ædificat Domicilium Virtutis, & Templum divinitatis. Ut autem quilibet Operarius, vel Artifex indiget instrumentis Artis propriis, sine quibus nullum opus artificiosum efficere potest, ut vinitor sine falce, sutor sine subula, sartor sine acu; ita variis opus habet Ædificator noster Evangelicus. Quem, ut omni instrumentorum genere instructum haberemus, donavimus illi Regulam, Perpendiculum, Normam, Libellam, Amussim, Calamum, Funiculum, Ciconiam, Tympanum, Trochleam. Sed mirati fortasse sunt aliqui, qui haud indiligenter hæc nostra audire solent, & excipere, cur nulla sit mentio Clavorum, nulla Mallei, quæ sunt instrumenta communissima, & ad omnem ædificationem necessaria. Quare, ne omit-
tamus, quæ ad suppellectilem Artis ædificatoris maximè spectant, de iis quoque ordine agendum est.

(* *)
* *

ARTI-

ARTICULUS II.

CLAVUS

Timor Domini.

CLAVI in omnibus penè domus partibus requiruntur, ad conjungenda illa quæ dissita sunt, Officium clavorum est, pertundere, figere, infigere. Effectus copulatio eorum, quæ antea erant separata: firmiter continere quidpiam, & facere, ut immobiliter hæreat. Quæ omnia & plura eius generis Timori Domini conveniunt, qui idcirco, ut clavus concipi potest, ut illum apprehendisse videtur Propheta Regius, orans suppliciter DEUM Psalmo c xviii. *Confige Timore tuo carnes meas.* Ubi ne unquam prævaricetur, aut peccando DEUM Judicem offendat, ac in se irriter, inusitatis precibus, ut loquitur S. Hilarius flagitat confirmationem in bono, & petit, carnes, id est, carnales cupiditates suas configi DEI Timore veluti trabalibus validissimis clavis, plane ut se amplius commovere non valeat, non insurgere, non recalcitrare, ut exponit Joannes Lorinus, qui sequutus commentatores Latinos, & ex Græcis probatissimos, addit, hoc esse, quod Apostolus appellat, *Crucifigere carnem cum vitiis & concupiscentiis*, ad Galat. 5. ne quicquam sit deinceps, quod avellere DEI amatorem cultoremque possit à sancto illo eius honore & amore, per quem semper legem ac voluntatem ipsius quàm exactissimè perficiat operando. Quemadmodum qui clavis in saxo fixus & affixus est, inquit S. Chrysostomus, moveri nequit. Latinus quidem Interpres non factâ mentione clavi aut clavorum, vertit originalia, *Confige Timore tuo carnes meas.* At LXX^{ta} legerunt in Hebræo quidpiam, quod clavorum

rum

rum significationem habet: undè verterunt *καθείλωτον ἐκ τῆ φόβου σε τὰς εὐχάς μου*: quod Psalterium Ambrosianum ita Latinè exprimit: *Infige clavis à Timore tuo*: Vetus, & Augustinus ac Prosper, *Confige Clavis à Timore tuo*: Cyprianus, (a) *Confige clavis de metu tuo*. Et monet D. Hilarius, trāslationem Latinam minore dicti virtute eloquentiam esse, clavos non exprimendo: ait quoque S. Augustinus, (b) absque clavis Græcum *καθείλωτον* intelligi non posse: denique, in verbo Hebraicè correspondente, (c) Clavos agnoscunt, Richardus Cenomanus, Genebrardus, Avendano, Bellarminus, omnes Hebraici sermonis periti. Recte igitur

TIMOR ut CLAVUS concipitur, & *Clavus* dicitur. At, quis Timor? Imprimis Timor pœnæ, servilis, & imperfectus. Sic S. Bernard. Serm. de triplici cohærentia vinculi. qui docens animam spiritualiter DEO adstringi, aut affligi, tria instrumenta nominat, *Funem pudoris, Clavum timoris, Glutinum amoris*, ac ne dubitetur de timoris specie, adiungit epitheton, gehennalis. Et sanè, hic Timor præcipuè facit, ut sentiat molestia illa quam creat Clavi confixio. Ut enim docet S. Thomas in summa Theologicâ, 1. 2. q. 44. art. 1. & ostendit experientia, Timor causat contractionem, quam B. Damascenus, appellat lib. 3. cap. 23. *συσολήν*. siquidem Timor provenit ex apprehensione alicuius mali imminentis, quod difficile repelli potest: & hoc ex debilitate virtutis: hæc autem quo debilior, ad pauciora se extendit; sicut in morientibus natura retrahitur ad interiora, & stringuntur frigore membra. Sic quoque in trepidatione civitatis, cives recurrunt, quantum possunt ad interiora. Magis expressè de Timore servili disserit D. Bonaventura,

expo

(b) Cyp. l. 2. cap. 20. cont. Iud. (b) Conc. 25. in Psal. 118.

(d) *למלך Samar.*

exponens illum versiculum, Timorisque effectum declarans: *Cum imaginatio, inquit, imaginatur supplicium peccatoris, quasi doloris gladio se succingit, & sensualitatis dissolutionem per formidinem sic constringit, quod eadem affectionis altitudinem non attingit, & illa rationis rectitudinem non adstringit.* Subiungit autem ita revera indicare voluisse Prophetam pronunciantem ista verba: *Confige Timore tuo carnes meas:* quasi diceret: *Constringe per terribilem imaginationem sensualitatis dissolutionem, quoniam à iudiciis tuis timui; quæ sunt penes rationem, ne violentur per voluntatis violationem.* Clarissime S. Basilius hom. in ps. 3: *ut DEI timorem Castitati conservandæ necessarium ostendat: Quemadmodum, inquit, qui corporis membra habent Clavis transfixa ad actionem quamlibet immobilia ea retinent, sic quorum animam occupavit Timor DEI omnem prorsus importunam peccati & obstreperam occasionem vitat.* Quare optimè oravit David, *Confige Timore tuo carnes meas.*

VERUM, Clavus ita Timorem servilem designat, ut Filialem, seu reverentialem, & castum atque perfectum (de quo in superioribus actum est) etiam significet: nam per hunc quoque anima Deo, & multo arctius, quàm per servilem adfigitur: hic animam æquè, immò magis penetrat, & contractionem caussat, dissolutione omni amotâ, & à peccato retrahit, & quicquid à servili potest effici facilius exequitur. Quod quæ mox adferimus luculenter demonstrabunt.

(***)

ARTI-

ARTICULUS III.

CLAVVS

*Amor diuinitus, Caritas, Fides, Spes, Continentia,
Virtus qualibet.*

ITA asserunt diversis locis & occasionibus SS. Patres: ac S. Ambrosius quidem lib. i. de Spiritu-Sancto explicans illud, *Confige carnes meas, non ferreis, inquit, Clavis sed Timoris & Spei. Est enim vehementior strictura Virtutis, quàm pœnæ.* Mox probat hanc vim efficaciam-que maiorem ex Petro Apostolo, quem fides arctissime vinxit, & adfixit. Idem S. Doctor libro de bono mortis cap. 5. *Clavum Amoris & Caritatis* producit, quem etiam S. Augustinus agnovit, Leo Magnus Pontifex Sermone IX. de Quadragesima Clavos Continentiæ nominat. Eadem autem analogiâ, qua istis Ecclesiæ Magistris Clavi Spirituales sunt ac denominantur, *Timor, Amor, Fides, Spes, Caritas, Continentia,* dicere possumus, Clavos esse, *Paupertatem, Castitatem, Obedientiam,* quæ sunt tres virtutes Evangelicæ, quibus Religiosi configuntur. Certe Petrus Blefensis Serm. 9. insignis inter Ascetas auctor, Religiosum scribit obedientiæ clavis esse confixum: quasi non unus sit Clavus, Obedientia, sed tot sint clavi quot Obedientiæ pro subdito mandata: nam omnia penetrant, & voluntatem configunt. Denique.

VIRTUS quælibet in Architectonica Christiana est *Clavus.* Cuius comparisonis tot penè sunt rationes, quot clavorum officia vel effectus. Imprimis, Clavo perforatur lignum, vel alia materia habilis: quod dum fit, eodem dividitur vna pars continui ab altera, & sepa-

ran-

tantur eatenus coniuncta: nam sine separatione non existit foramen. Hoc proprium est Virtutis Christianæ, quæ separat rationem à sensu, spiritum à carne, animam à corpore, honestum ab utili & iucundo, cælestia à terrenis, æterna à transitoriis, divina ab humanis; & illa consecretatur, ista respuit: priora amplectitur, posteriora procul esse iubet. Qui temperantiæ dat operam instigatur à Virtute, ut esculenta & poculenta, quamvis dulcissima, si sint illicita, aut supervacanea à gustatu amoveat. Qui Castitati studet, iubetur à suâ magistrâ, ut abstrahat manum ab omni eo, quod delectationem impuram causare potest. Qui humilitati est deditus, omnem arrogantiam occasionem vitare compellitur à Domina, cui se in potestatem dedit. Sic Paupertas à Religioso separat omnem huius mundi substantiam, immò, & habendi cupiditatem. Obedientia subditum privat suæ libertatis usu. Aliarum Virtutum similis est ratio.

Quoniam autem in divisione continui, si hoc sit corpus animatum, sentitur dolor, ut patet experientia, sive isoriatur ex ipsa divisione, ut cum Galeno (a) docent Medici, sive aliunde, ut Philosophi disputant; hinc in virtutis exercitatione, præsertim initio, dum veluti ad ducto Clavo fit separatio proximè explicata, dolor percipitur, haud dissimilis illi quem patitur homo, dum manus, aut pes clavo perforatur. An fortasse hoc indicarunt in ethicis præceptionibus Philosophi, monentes suos tyrones ne terrentur ad aliquam virtutis acrimoniam, quod eius radices, hoc est, principia, amaritudinem habeant, dulcorem sequuturum, habitu per frequentationem adquisito.

PORRO, Clavus non tantum dividit dum adigitur, sed per effectum contrarium, quod divisum est, replendo

(a) Galen. in lib. Hippoc. de fract. Com. 3. §. 34.

do claudit. Vnde existimant nominum curiosi investi-
 ftigatores Clavum à Clavendo Latinis dici: nam ideo
 clavum figimus, ut claudatur, sive contineatur aliquid.
 Non est sanè aptius instrumentum, ad claudenda fora-
 mina rimasque curiositatis, ad concludendum os, ne sit
 apertum ad multiloquium, ad scurrilia, blasphemias, &
 ociosa colloquia, inania, quàm sit Virtus, taciturnitas
 caritatis, prudentiæ modestiæ, religionis: sicut nullus est
 aliustam potens ad continendos divini, Spiritus adhe-
 rus, instinctusque in anima devota DEO, quàm ideo
 virtutis Clavus.

JAM illud quoque huc facit, quod in proverbium
 biit, apud Latinos æquè ac Græcos: *Clavus Clavo truditur*
 aut pellitur, aut extunditur: (a) quo utebantur profana
 quum vitium vitio, malum malo, dolum dolo, vim
 audaciam audacia, maledicentiam maledicentia retu-
 dere nitebantur: Philosophi verò in morum disciplina
 versati docebant, rem utcunque molestam diversis
 liqua molestia profligandam esse: sic libidinum iticu-
 menta laboribus obrui debere; curam amoris aliis ma-
 ioribus curis domandam; ociandi cupidinem sciendi
 fiderio propulsandam. Meliorem usum habet in Archi-
 tectonica Christiana; in qua Clavus Clavo truditur
 quando virtute, ac Clavo, vitii oppositi Clavus, affe-
 onis perversæ clavus extunditur. Ut enim Virtutes sunt
 Clavi in Architectonica Christiana, ita Vitia sunt Clavi
 in Architectonica Diabolica. Profectò, vitia, & affectus
 vitiosi non minus cor peccatoris configunt, quàm clavi
 carnem; nec minus animum pungunt, & cruciant, quàm
 corpus clavorum cuspides. Metaphoricæ huius locutio-
 nis magister est Sapiens Architectus Ambrosius, qui
 passiones perturbationesque animi clavos nuncupavit.

(a) Arist. 5. Polit. Cic. 4. Tusc. Lucian. (b) S. Amb. de
 bono mort. cap. 5.

Nam postquam libro de bono mortis superius indicato dixisset in amore Clavum esse, subiungit: *Clavus est libido, clavus tristitia, clavus iracundia: clavi sunt omnes passionēs, quæ velut veru quoddam animam nostram penetrant, & insigunt cor-
Pulchra dignaque Ambrosio comparatio, quam tibi (a) iterat: nos illud inde sumimus, cum virtutum exercitatione vitia passionēs vitiosæ pellantur, rectè di-
ci virtutis studiosum Clavo clavum extundere.*

Quod si finis Clavorum examinetur, estis præcipuus, qui effectus etiam ultimatus dici potest, coniunctio, copulatio, arctissima unio: Clavis coniunguntur asseres, & firmissimè nectuntur. Idem facit Virtus, quæ bonos inter se coniungit, voluntatem rationi copulat, & quod maximè necessarium in Architectonicâ Christianâ, ad constituendam Domum Sapientiæ, animam, totumque hominem connectit Deo & configendo unit. An non magna est Virtutum & Clavorum analogia?

(c) Lib. 3. de Virg.

ARTICVLVS IV.

CLAVI

Bona Proposita, Desideria, Vota.

Hæc quoque faciunt, quod clavorum est, ut quidpiam in anima figatur, & in ea vel immobiliter, vel firmiter hæreat. Tibi vivendum est secundum Christi regem, sobriè, & iustè, & piè, vis ut non elabatur ex mente sic vivendi studium, infige illud ferventi desiderio, imprime acuto deliberatæ voluntatis proposito, firma constanti animi decreto: hærebit firmiter: vis ut eam immobiliter? adjunge *Votum*: quod facit, ut ne quidem

dem

dem extrahi possit, quod sic est infixum : per Votum omnium avulsionis separationisque potestas, etiam si maxime velles, auferitur. Ut haud incongruè Votum comparetur acutissimo Clavo, cuius cuspis postquam duo coniunxit, obliquatur, ut extractionem, & consequenter dislocationem eorum quæ copulaverat, nulla ratione patiatur. Hinc frequens est apud Magistros vita spiritualis, ut virtutum, ita votorum cum Clavis cuspidatis, obliquatis-ve comparatio. Eam in centuriis de CHRISTO CRUCIFIXO HONORATO, eiusque Amatore sæpenumero expressimus. Titulos hic ponere lubet quoniam declarant, quomodo Amator Crucifixi, tanquam Architectus Christianus Clavus istis symbolicè peritè utatur. I. In Cruce Pœnitentiæ tribus spiritualibus Clavis configitur. *Primus* est Odium peccati, quo dextera manus. *Secundus*, Patientia, quo sinistra. *Tertius* Humilitas, quo pedes configuntur. Clavum, Odii peccati infigit Amor DEI super omnia dilecti. Clavum Patientiæ, Consideratio supplicii gehennalis. Clavum Humilitatis, contemptus iactantiæ ac vanitatis mundanae. *Centuria* 1. *Num.* 57. II. In Cruce, quæ est vita religiosa, tribus votorum Clavis configitur. Clavi sunt, 1. *Votiva Pauperas.* 2. *Castitas.* 3. *Obedientia.* *Centuria*

Num. 58. III. Crucifigitur Clavis cum Christo, corporaliter quidem affectu. *Spiritualiter verè effectū.* *Centuria*

1. *Num.* 52.

(***)

ARTI-

ARTICULUS V.

CLAVUS

*Recordatio Clavorum, quibus Christus Cruci affixus. Crux
Christe. Meditatio Passionis, & signatè,
Crucifixionis Dominica.*

HÆc omnia latent in precatiunculæ illius Davidicæ, *Confige timore tuo carnes meas*, prima vocula, *Confige*. Siquidem confixio per Clavos, quam Græcum *αὐτὴν ἁρῶν* involuit, indicat Clavos Crucis Christi, & Crucifixionem ipsam, cuius meditatio & imitatio carnes nostras configit, ut observat insignis Psalmorum Interpretes, qui sic ferè de ea differit (a) Consideranti Crucifixionem Domini non potest non observare illud (b) *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Istud quoque, quod terribilis cum signo Crucis, & fixuris Clavorum Iudex apparebit, qui tam horribiles & infames cruciatus tolerare dignatus est. Videbunt (c) tunc inælicissimi prævaricatores (d) *in quem transfixerunt*: (e) & qui eum *perpugerunt*. (f) Thomas Apostolus, ut vidit *fixuras Clavorum & locum*, confixus est, inquit S. Ambrosius, (g) ac præ summo quodam timore, sed casto & reverentiali prorupit in eas voces, *Dominus meus & Deus meus*. Vulnerari clavis istis oportet Sponsam, (h) & ponere, ac imprimere *Dilectum suum, sicut signaculum super cor, brachiumq; quia fortis est, ut mors dilectio; dura, sicut infernus emulatio* (i) *Deiq; sermo*

(a) Joan. Lorin. Psal. cxviii. ver. 120. (b) Luc. xxiii. 31.

(c) Matt. xxiv. (d) Matt. xx. iv. (e) Zachar. xii. 10. (f) Joan. ix. 37. (g) Apoc. i. 7. (h) Joan. xx. 5, Ambr. ibid. (i) Can. v.

(k) Can. vii.

sermo penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ, & spiritus, compagum quoque & medullarum. (b) Durum est, contra stimulos tales calcitrare, & contra verba Auctoris Sapentiæ, Pastorisque unius, ac supremi Pastorum Principis, quæ sunt sicut stimuli & quasi Clavi in altum defixi, (c) ut inquit Ecclesiastes. Baculum Pastor armatum stimulo gerens, & quasi clavo revocat lasciviens pecus in viam & caulam. An - non talis Christus Cruce instructus, quæ est baculus, pedum, Clavus?

CERTE, S. Leo Papa Sermone de Passione XIX. hortatur, ut cum quispiam observantiæ limitem se sentit excedere & in id cupiditates suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad CRUCEM Dominicam ac LIGNO VITÆ motus noxiæ voluntatis affligat, & voce prophetica ad Dominum clamet, dicatque *Confige Clavis timoris tui carnes meas: à iudiciis enim tuis tremui.* Tum subdit S. Pontifex. Quid autem est clavis Timoris Dei carnes habere confixas, nisi corporeos sensus ab illecebriâ illiciti desiderii sub metu divini contineri Iudicii, qui resistit peccato, & concupiscentias, ne quid mortis dignum operemur, interficit, audeat, cum Apostolo dicere: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini Nostri Jesu Christi.* i. ad Galatas VI. Tractat egregie de toto hoc genere Clavorum, quibus caro nostra, & cupiditates carnales configuntur, quibus Crucifigimur nos mundo & mundus nobis, & quibus crucifigimus nos carnes nostrâ cum vitiis & concupiscentiis Joannes Cassianus in Institutum monasticorum c. 34. & docet quod Abrenuntiatio & mortificatio nihil sit aliud, quam imago Crucifigendi debereque illum qui abrenunciare vult & mortificare, considerare conditiones CRUCIS, & CRUCIFIXI CHRISTI qui jam in ipso vivit. Addit deinde, quod affigere de

(a) Hebræ. IV. 12. (b) Act. IX. (c) Ecc. XII. 11.

more Domini, aut configere carnes, sit idem, quod
 vniversas voluntates, ac desideria; ut non nostræ concu-
 piscentiæ seruiant, sed mortificationi eius habeantur af-
 fixa. Adhæc, declarat tropologicè conditiones Cruci-
 fixi; ut voluntates ac desideria, non secundum id, quod
 nobis suave est, ac delectat ad præsens, sed secundum le-
 gem Domini, quo nos illa constrinxerit, applicemus:
 non iam præsentia contemplemur, nec de nostris affe-
 ctionibus cogitemus, & pro die crastino sollicitudine,
 curaque distentamur; nulla possidendi concupiscentia
 permoveamur, nulla contentiõne, nulla æmulatione
 succendamur: non de præsentibus doleamus injuriis,
 non præteritarum jam recordemur: nos cum adhuc spi-
 ramus in corpore, cunctis elementis credamus esse de-
 functos, illuc præmittentes nostri cordis intuitum, quo
 nos non dubitamus illicò transituros: tandem, per Ti-
 morem ac imitationem Domini CRUCIFIXI, non so-
 lum carnalibus vitiis, verùm etiam ipsis elementis mor-
 tui simus, illuc habentes oculos animæ nostræ defixos,
 quò nos sperare debemus momentis singulis migratu-
 ros, Ira ferè Cassianus. Sed plura ad hanc Crucifixio-
 nem Spiritualem, per Clavos metaphoricos Spectantia
 applicavimus, in decem centuriis de CHRISTO CRUCI-
 FIXO HONORATO, Amatori Crucifixi. Titulos aliquot
 hic apponamus. I. Amator Crucifixi nec vivus est, nec
 mortuus. Immò, & vivus, & mortuus. *Centuria 1. Num.*
55. II. Instar Crucifixi, non movet membra pro libitu.
Centuria 1. Num. 54. III. Est Crucifixus bifariam, Inte-
 rius, & Exterius. *Centuria 1. Num. 59.* IV. Degit, instar
 Crucifixi, neque in cælo, & in terrâ. Et in cælo, & in
 terrâ: existens utrobique. *Centuria 1. Num. 53.* Hæc &
 similia consequitur Amator CRUCIFIXI continuâ re-
 cordatione ac intuitu Cristi in Cruce clavis transfixi,

Quinta Pars.

Q q

maxi-

maximè, si accedat votum. Hic recordanti & contem-
planti est plusquam adamantinus clavus: plus quam pi-
eta sæva necessitas (a)

Clavos trabales, & cuneos manu

Gestans athena — (b)

plusquam athenæus Clavus ferreus-ve, (c) quem solenni
ritu apud Romanos vel Consul, vel Dictator, vel Prae-
tor figere solebat in postico pariete templi Minervæ Ca-
pitolini contra pestilentiam. Validior est Clavus Clavi-
ti in Cruce Domini conspectus.

EXEMPLUM hujus efficaciam vix credibilis refertur in
Prato spirituali (d) Cùm Stephanum Presbyterum car-
nibus vesci, licet sub mortem, & ut medico pareret, fra-
ter ipsius secularis, vir alioqui pius, hoc non attendens
offenderetur, vidit in extasi, & audivit reprehenden-
tem, quod scandalizatus esset, nesciens obedientiam ne-
cessitateque adactum fratrem carnes comedisse. Quod
si, aiebat idem ille merita & gloriam fratris tui videri
cupis, retro te converte, & vide. Conversus autem vi-
dit fratrem suum CRUCIFIXUM cum Domino. Quod
consequutus erat, quia, ut ipse de se testabatur; die no-
ctuque nihil aliud aspexerat, nisi Dominum nostrum
JESUM CHRISTUM Clavis in Cruce confixum, & in-
gno pendentem. Tantùm ad imitationem valet solus
aspectus. O Clavum validissimum! omnibus aureo
Templi Salomonici Clavis præferendum; & Lato-cla-
vo apud Romanos tantoperè ambito magis æstimand-
um. Studendum nobis omnibus, ut eo Clavo Christo
confixi sumus CRUCI, cum paulo: (e) ut eo Clavo sem-
per adhærescat Deo anima nostra: ut eodem CRUCIFIXO
nostro uniti, ac conformati, *vivamus nos, non ut jam nos,
sed vivat Christus in nobis.* (f)

SERMO

(a) Hor. 3. car. ode 29. (b) 1. Car. ode 35. (c) Pieri. lib. 48. Alex.
ab Alex. lib. 1. cap. 6. Tiraquel. lign. lib. 7. deca. 2. lib. 8. & 9. (d) Præ-
spir. cap. 45. (e) Ad Galat. 2. 16. (f) Ad Galat. 6. 20.